INSON HUQUQLARI STANDARTLARI. ZO'RAVONLIK.

new.customs.uz

MUNDARIJA

UMUMIY QISM

Inson huquqlari. Tushunchalar va tamoyillar..... 3

Asosiy huquqlar va ularning manbalari.....6

MAXSUS QISM

Ayollarning huquqlari. Zo‘ravonlik.....8

Zo‘ravonlik turlari va oqibatlari.....9

Zo‘ravonlik qurbonlarining harakatlari mexanizmi.....12

QO‘SHIMCHA

Qo‘shimcha manba va materiallar.....17

UMUMIY QISM

Inson huquqlari
Asosiy huquqlar va manbalar

Inson va fuqarolik huquqlari-bu jamiyat taraqqiyoti jarayonida ishlab chiqilgan va ichki huquqiy hujjatlarda aks yettirilgan tabiiy huquqlar majmui. Davlatlar ushbu huquqlarni o'z konstitutsiyalari va boshqa qonunlarida mustahkamlashlari, shuningdek ularning bajarilishi va himoya qilinishini ta'minlashlari shart. Shu tariqa, inson davlat tomonidan tashkil yetilgan jamiyat a'zosiga aylanadi

Inson huquqlar - inson tabiatiga xos bo'lgan huquqlar bo'lib, ularsiz u to'laqonli inson sifatida mavjud bo'lolmaydi.

Huquqlar quyidagilarga bog'liq emas:

- millat
- irq
- jins
- moliyaviy holat

Asosiy qadriyatlar:

Inson huquqlarining turlari

1 Fuqarolik va siyosiy

2 Iqtisodiy, ijtimoiy va madaniy

3 Kollektiv

1

Inson huquqlari:

- Yashash huquqi;
- Shaxs erkinligi daxlsizligi huquqi;
- So'z erkinligi huquqi;
- Maxfiylik huquqi;
- Право на судебное разбирательство.

Siyosiy huquqlar:

- Saylash va saylanish huquqi;
- Arznoma bilan murojat huquqi;
- Qonunchilik tashabbusi huquqi;
- Tinch yig'ilish huquqi;

2

Ijtimoiy, iqtisodiy vs madaniy huquqlar:

- mehnat huquqi:
- dam olish huquqi:
- turar joyga egalik qilish huquqi;
- sog'liq muhofazasi huquqi;
- ijtimoiy ta'minlov huquqi.

3

Jamoaviy huquqlar:

- jamoaviy tinchlik huquqi;
- atrof-muhit ozodaligi huquqi;
- ma'lumotlar ochiqligi huquqi.

Davlat inson huquqlarining asosiy homiysi bo'lib, inson huquqlari va uning shaxsini himoya qilish uchun zarur choralarni ko'rishga haqli.

Asosiy inson huquqlari

- Yashash huquqi;
- Ozodlik huquqi;
- Ta'lim olish huquqi;
- Salomatlik huquqi;
- Egalik huquqi;
- Aybsizlik prezumpsiyasi huquqi;
- Fikrlash, so'z va e'tiqod erkinligi huquqi
- Mehnat huquqi;

Yashash huquqi

O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining 24-moddasi

Yashash huquqi har bir insonning ajralmas huquqi bo‘lib, qonun bilan himoya qilinadi. Inson hayotiga tajovuz qilish og'ir jinoyatdir.

O‘zbekiston Respublikasida o‘lim jazosi taqiqlangan.

Erkinlik huquqi

25-modda O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi

Har bir inson erkinlik va shaxsiy daxlsizlik huquqiga ega.

Hech kim qo‘lga olinishi yoki ushlab turilishiga yol qo‘yilmaydi, qonuniy yo‘llar bundan mustasno.

Qamoqqa olish, ushlab turish va qamoqqa olish yoki ozodlikni cheklashning boshqa turlariga faqat sud qarori bilan yo'l qo'yiladi.

Sud qaroriga qadar shaxsni qirq sakkiz soatdan ortiq ushlab turish mumkin emas. Agar sud belgilangan muddatda qamoqqa olish yoki ozodlikni boshqacha tarzda cheklash to'g'risida qaror qabul qilmasa, shaxs darhol ozod qilinishi kerak.

Ta’lim olish huquqi

41-modda. O’zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi

Har kim ta’lim olish huquqiga ega.

Davlat maktabgacha ta'lim va tarbiyani rivojlantirishga ko'maklashadi

Davlat har bir bolaning umumiy o‘rta ta’lim muassasalariga o‘qishga qabul qilish uchun bir yillik majburiy tayyorgarlikdan o‘tish huquqini kafolatlaydi.

Davlat bepul umumiy o‘rta ta’limni kafolatlaydi.

Umumiy o‘rta ta’lim majburiydir.

Salomatlik huquqi

40-modda O’zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi
Har bir inson salomatligini muhofaza qilish va malakali tibbiy yordam olish huquqiga ega. O‘zbekiston Respublikasi fuqarolari qonun hujjatlarida belgilangan bepul kafolatlangan tibbiy yordam hajmini, shu jumladan shoshilinch va shoshilinch tibbiy yordam olish huquqiga ega.

Mehnat huquqi

37-modda O’zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi
Har bir inson munosib mehnatga, erkin ishni tanlashga, xavfsizlik va gigiyena talablariga javob beradigan qulay mehnat sharoitlariga, mehnati uchun hech qanday kamsitilmasdan va belgilangan eng kam ish haqidan kam bo‘lmagan holda adolatli haq olish huquqiga, shuningdek, huquqbuzarlikdan himoyalanish huquqiga ega. qonun hujjatlarida belgilangan tartibda ishsizlik.

Egalik huquqi

36-modda O’zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi

Har bir inson mulk huquqiga, shu jumladan qonun bilan himoyalangan intellektual mulkka ega.

Bank omonatlarining sir saqlanishi va meros huquqi qonun bilan kafolatlanadi.

Fikrlash, so'z va e'tiqod erkinligi huquqi

29-modda O’zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi

Har bir inson fikrlash, so'z va e'tiqod erkinligi huquqiga ega. Har kim istalgan axborotni izlash, olish va tarqatish huquqiga ega.

Aybsizlik prezumpsiyasi huquqi

26-modda O’zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi

Jinoyat sodir etishda ayblanayotgan har bir shaxs, uning aybi qonuniy asosda aniqlanmaguncha, ochiq sud muhokamasi orqali o‘zini himoya qilish uchun barcha imkoniyatlar yaratilgunga qadar aybsiz hisoblanadi.

Maxsus qism
Ayollar huquqlari. Zo’ravonlik

Ayollar huquqlari umumiy inson huquqlarining ajralmas qismidir. Erkaklar va ayollarning kundalik tajribalari juda farq qiladi;
Ayollar va qizlar ko'pincha gender kamsitishlariga duchor bo'lishadi va shuning uchun qashshoqlik, zo'ravonlik, sog'liq muammolari va ta'lim darajasi pastligi kuzatiladi.

Ayollar quyidagi huquqlarga ega:

- ☑ xavfsiz yashashga
- ☑ qo'rqmasdan yashashga
- ☑ sevib va sevilishga
- ☑ shaxsiyatni saqlashga
- ☑ o'z nuqtai nazarni bildirishga
- ☑ yo'q deya olishga!
- ☑ o’zining pulllarini boshqarishga
- ☑ xato qilishga

Har kuni dunyo bo'ylab millionlab ayollar, ko'pincha eng yaqinlari tomonidan bu huquqlardan mahrum bo'lishadi. Bunday past munosabatlar modeli turli mamlakatlarda bir xil bo'lib, bu muammo zo'ravonlik tsikli deb ataladigan nazariya doirasida ko'rib chiqiladi.

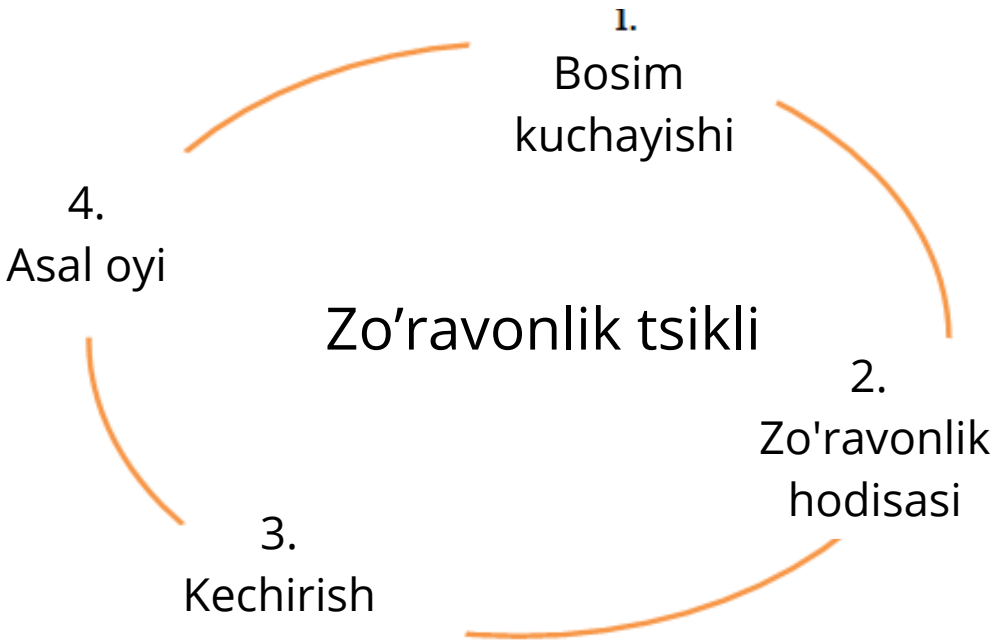

Psixologlar zo'ravonlikni shaxsga, ijtimoiy guruhga yoki jamiyatga nisbatan jismoniy kuch yoki kuchning haqiqiy yoki tahdid ostida qasddan qo'llash, bu shaxsga zarar yetkazadigan salbiy oqibatlarga olib keladigan (og'riq, jarohat, o'lim, psixologik travma, rivojlanishning buzilishi yoki mahrumlik) deb ta'riflaydi.
Bu yerda ahamiyatlisi "qasddan (tasodifiy bo'lmagan) zarar" dir.

Jismoniy zo’ravonlik

Bu shaxsga jismoniy kuch ishlatib, uning irodasiga qarshi qilingan har qanday harakat, shuningdek, odamga jismoniy azob-uqubatlarni keltirib chiqaradigan harakatsizlik.

Psixologik zo’ravonlik

boshqa shaxsni kamsitish va bo'ysundirish maqsadida og'zaki yoki og'zaki bo'lmagan zo'ravonlik.

Hissiy zo’ravonlik

doimiy va qasddan boshqasiga hissiy og'riq keltirish va ularning his-tuyg'ularini qabul qilmaslik.

Jinsiy zo'ravonlik

har qanday majburiy jinsiy harakat yoki boshqa shaxsning shahvoniyligini ekspluatatsiya qilish

Moliyaviy zo’ravonlik

pul va boshqa moddiy resurslardan foydalanishni nazorat qilish, bu odamni moliyani mustaqil boshqarish qobiliyatidan mahrum qiladi va odamni yaqiniga qaram qiladi.

Gender zo’ravonlik

bu shaxsga o'z jinsiga nisbatan qilingan har qanday harakat, shuningdek harakatsizlik

GENDERGA ASOSLANGAN ZO'RAVONLIK-BU JINOYAT SIFATIDA JAVOBGARLIKKA TORTILISHI KERAK BO'LGAN INSONIYAT OFATI

Zo'ravonlikning oqibatlari

JISMONIY OQIBATLAR

- nisbatan yengil jarohatlardan tortib o'limga yoki doimiy nogironlikka olib keladigan jiddiy jarohatlargacha; istalmagan homiladorlik yoki homiladorlikning salbiy natijasi; jinsiy yo'l bilan yuqadigan infektsiyalar, siydik yo'llari infektsiyalari va boshqalar.

IJTIMOIY OQIBATLAR

- insonning do'stlari va oilasidan uzoqlashishi, ishi yoki daromadini yo'qotishi, o'qishni tashlab qo'yishi, ijtimoiy izolyatsiya va marginallashuvni o'z ichiga oladi.

PSIXOLOGIK OQIBATLAR

- tashvish, asabiylashish, uyqu va diqqatni jamlash muammolari, ishtahaning etishmasligi, g'azab va depressiya, o'z-o'ziga zarar yetkazish va o'z joniga qasd qilish fikrlarini o'z ichiga oladi.

MOLIYAVIY OQIBATLAR

- 1. Daromadni yo'qotish
- 2. Tibbiy xarajatlar
- 3. Mulkni yo'qotish
- 4. Yuridik xarajatlar

O‘ZBEKISTON HUKUMATI GENDERLIK ZO‘RAVONLIKNI BARTARAF ETISH BO‘YICHA INSON HUQUQLARI SOHASIDA O‘Z XALQARO MAJBURIYATINI BAJARISHDA HAYOTIY MUHIM QADAMNI TASHLADI

Quyidagi o’zgartirishlar kiritildi:

- Jinsiy zo'ravonlik, shu jumladan voyaga yetmaganlarga nisbatan zo'ravonlik sodir etgan shaxslar jazodan muddatidan oldin shartli ravishda ozod qilinishi yoki jazo yengilroq jazo bilan almashtirilishi mumkin emas. Aksincha, bunday jinoyatlar uchun jazo yanada qattiqlashmoqda.
- Xotin-qizlarni ta'qib qilish va tegajonlik qilish, shuningdek, ota-onalar tomonidan o'zlarining voyaga etmagan bolalariga vasiy yoki homiy tayinlash bo'yicha o'z vazifalarini bajarmaganliklari uchun javobgarlik belgilanadi.
- Ayblanuvchining jabrlanuvchining yoshini bilmasligi uni javobgarlikdan ozod qilmaydi.
- voyaga yetmaganlarga nisbatan jinsiy zo'ravonlik qilgan shaxslarning bolalar bilan ishlashini taqiqlash.

Bugungi kunda O‘zbekiston Sharqiy Yevropa va Markaziy Osiyoda Gruziya, Qirg‘iziston, Moldova va Ukrainadan keyin oiladagi zo‘ravonlikni qonun bo‘yicha alohida jinoiy javobgarlikka tortgan beshinchi davlatga aylandi.

Xesa MakGill, Xalqaro Amnistiya tashkilotining Markaziy Osiyo bo‘yicha tadqiqotchisi

Huquqiy asoslari

1. **Birlashgan Millatlar Tashkiloti Bosh Assambleyasi tomonidan 1948 yilda qabul qilingan Inson huquqlari umumjahon deklaratsiyasi**

Odamlar zo'ravonliksiz yashash huquqiga ega. Hamma odamlar erkin, qadr-qimmati va huquqlari bo'yicha teng tug'iladilar.

2. BMT tomonidan 1993 yilda qabul qilingan Ayollarga nisbatan zo'ravonlikka barham berish to'g'risidagi deklaratsiya

Deklaratsiya ayollarning siyosiy, iqtisodiy, ijtimoiy, madaniy, fuqarolik va boshqa barcha sohalarda barcha inson huquqlari va asosiy erkinliklarini amalga oshirish va himoya qilishda teng huquqlardan foydalanishini qayd etgan

3. Ayollarga nisbatan kamsitishning barcha shakllariga barham berish to'g'risidagi konventsiya

Undagi ishtirokchi davlatlarni ayollarga nisbatan kamsitishning barcha shakllariga qarshi kurashish majburiyatini o‘z zimmasiga oladi.

4. Birlashgan Millatlar Tashkilotining (BMT a'zolari) uchun oilaviy zo'ravonlikka qarshi kurash bo'yicha namunaviy qonunchilik bo'yicha tavsiyalari

Birlashgan Millatlar Tashkiloti, shuningdek, barcha mamlakatlar (BMT a'zolari) uchun oilaviy zo'ravonlikka qarshi kurash bo'yicha namunaviy qonunchilik bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqdi.

5. O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASINING XOTIN-QIZLARNI TAZYIQ VA ZO‘RAVONLIKDAN HIMOYA QILISH TO‘G‘RISIDAgi QONUNI

O'RQ- 561
02.09. 2019

Zo'ravonlik qurbonlarining harakatlanish mexanizmi

1. HUQUQNI MUHOFAZA QILISH ORGANLARI

2. TIBBIY YORDAM

3. ISHONCH TELEFONI VA JABRLANUVCHILARGA YORDAM BERISH MARKAZLARI

Agar siz zo’ravonlikni boshdan kechirgan bo'lsangiz, siz yolg'iz emassiz. Qo'llab-quvvatlash mavjud! Siz sodir bo'lgan zo'ravonlik uchun aybdor emassiz!

O‘zbekiston Xotin-qizlar qo‘mitasining hududiy bo‘limlari huzurida 130 dan ortiq boshpana – zo‘ravonlik qurboni bo‘lgan ayollarni reabilitatsiya qilish va o‘z joniga qasd qilishning oldini olish markazlari ochildi.

ISHONCH TELEFONI: 1146

BUTUN O’ZBEKISTON BO'YLAB MARKAZLARNING TELEFONLARI VA MANZILLARI

Idoralararo zo'ravonlikka qarshi kurashish

Idoralararo hamjihatlik axborot almashish va muvofiqlashtirilgan yondashuv orqali zo'ravonlikka samarali qarshi kurashishga olib keladi.

Harakatlanish rejasi

1. Siz xavf ostida ekanlgingizni tan oling
2. Qaerga borishingiz mumkinligi o'ylang
3. Yaqinlaringizga xabar bering
4. 1146 ishonch raqamini yodda tuting
5. Hujjat va pullaringizni bir joyda saqlang

Sizda quyidagi imkoniyatlar mavjud

Himoya orderini olish

- **Himoya orderi** tazyiq va zo‘ravonlikdan jabrlanuvchiga beriladi. Tazyiq o‘tkazgan va (yoki) zo‘ravonlik sodir etgan yoxud ularni sodir etishga moyil bo‘lgan shaxsga himoya orderining **nusxasi** beriladi.
- Tegishli hududda tazyiq va zo‘ravonlikning yakka tartibdagi profilaktikasini amalga oshirish uchun mas’ul bo‘lgan ichki ishlar organining mansabdor shaxsi tazyiq va zo‘ravonlik fakti yoki ularni sodir etish xavfi aniqlangan paytdan e’tiboran **24 soat** ichida himoya orderini **o‘ttiz kun** muddatgacha beradi va ushbu order rasmiylashtirilgan paytdan e’tiboran kuchga kiradi.

Maxsus markazlarga joylashish

- **Zo‘ravonlik fakti** mavjud bo‘lgan taqdirda tazyiq va zo‘ravonlikdan jabrlanuvchining yoki uning qonuniy vakilining boshpana berish to‘g‘risidagi talabi bo‘yicha tegishli vakolatli organlar va tashkilotlar tazyiq va zo‘ravonlikdan jabrlanuvchilarning maxsus markazlarga joylashtirilishini ta’minlaydi. Tazyiq va zo‘ravonlikdan jabrlanuvchining **voyaga yetmagan bolalari ular bilan birga maxsus markazlarga joylashtirilishi mumkin.**
- Tazyiq va zo‘ravonlikdan jabrlanuvchini maxsus markazga joylashtirish uning xohishiga ko‘ra **o‘ttiz kungacha** bo‘lgan muddatga amalga oshiriladi. **Zarurat bo‘lgan taqdirda** bu muddat maxsus markazning ustavida belgilangan tartibda **uzaytiriladi**. Maxsus markazga joylashtirish muddati tugagach, agar tazyiq va zo‘ravonlikdan jabrlanuvchiga nisbatan **xavf mavjud bo‘lsa,** maxsus markaz ma’muriyati bu haqda **huquqni muhofaza qiluvchi organlarga xabar berishi shart.**

“Umidani chaqiring” Xavfsiz joy

Agar siz **ko'chada** tegajog'likga yoki ta'qibga uchragan bo'lsangiz, ushbu xizmatdan foydalanishingiz mumkin. Biz shunday holatlarda **xavfsiz joy** taklif qilamiz.

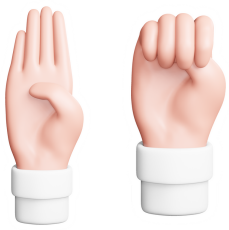

Agar yaqin atrofdagi do'konlar va binolar oynasida ushbu belgini ko'rsangiz, kirib, "Umidani chaqiring" so'zini aytishingiz yoki rasmdagi imo-ishorani ko’rsatishingiz mumkin. Xodimlar bu so’z va imo-ishorani bilishadi va sizni bino ichidagi xavfsiz joyga olib borishadi.

Xavf bartaraf bo'lmaguncha siz xavfsiz joydasiz. Agar kerak bo'lsa ichki ishlar organlariga xabar berishimi mumkin.

Sizda quyidagi imkoniyatlar mavjud aziz hamkasblar!

Bevosita xizmat olib borayotgan bojxona boshqarmaning xotin-qizlar masalalari bo'yicha boshlang'ich tashkilot raisiga bo'lib o'tgan / o'tayotgan zo'ravonlik haqida xabar bering

Ma'lumotlarning maxfiyligi ta'minlanadi.

Call markazga zo'ravonlik to'g'risida xabar bering
1108 ishonch raqami

Ma'lumotlarning maxfiyligi ta'minlanadi.
Sizning muammongizga nisbatan, siz bilan kerakli turdagi tajribali xodimlar bog'lanib, zo'ravonlikga barham berishda ko'maklashadi.

- *Yuridik xizmat*
- *Psixologik*
- *Tibbiy yordam*

"Umidani chaqiring"
Bojxona xodimlari uchun

Bojxona qo'mitasi xotin-qizlar masalalari bo'yicha boshlang'ich tashkilot raisi **Pirmuxamedova Umida Bahtiyorovnaga** zo'ravonlik haqida xabar bering

UMIDANI CHAQIRING
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI DAVLAT BOJXONA XIZMATI
BOJXONA ZO'RAVONLIKGA QARSHI

Qo‘shimcha manba va materiallar

Межведомственное реагирование на гендерное насилие
https://uzbekistan.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/mejved_rus.pdf

Правовые основы в отношении домашнего насилия в 2023 году
https://ocsp.com.ua/statji/pravovye-osnovy-v-otnoshenii-domashnego-nasiliya-v-2023-godu/

ИНФОРМАЦИЯ Национального центра Республики Узбекистан по нравам человека на Вопросник УВКПЧ ООН в контексте выполнения Республикой Узбекистан Резолюции СПЧ ООН 35/10 «Активизация усилий в целях искоренения насилия в отношении женщин: вовлечение мужчин и мальчиков в предупреждение и пресечение насилия в отношении всех женщин и девочек»
https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/Issues/Women/WRGS/MenAndBoysGenderEquality/States/Uzbekistan.pdf

XOTIN-QIZLARNI TAZYIQ VA ZO‘RAVONLIKDAN HIMOYA QILISH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH CHORA-TADBIRLARI TO‘G‘RISIDA

https://lex.uz/docs/-4494709#-4495741

https://www.undp.org/ru/uzbekistan/publications/instrukciya-po-ispolzovaniyu-pozovite-umidu

file:///C:/Users/user/Downloads/Easy%20Read%20-%20Call%20Umida_Uzb.pdf

Mhttps://www.gazeta.uz/ru/2022/03/05/call-umida/

https://www.goldenpages.uz/uz/company/?Id=71889

qisqa video lavha